

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Filozofická fakulta

Ústav věd o umění a kultuře

POSUDEK DIPLOMOVÉ PRÁCE

Autor práce a studijní obor: Roman Horváth, KUST

Název práce: Problémy sexuality a genderové identity v produkci společnosti Marvel

Oponentka práce: Mgr. Vera Kaplická Yakimova, Ph.D.

Slovní vyjádření, náměty a otázky k obhajobě:

Diplomová práce Romana Horvátha se věnuje komiksové tvorbě společnosti Marvel, a to z hlediska genderových stereotypů. Je to téma nejen zajímavé, ale i velice důležité z hlediska současných společenských debat. Na příkladu konkrétních komiksových postav a jim věnovaných sešitů, autor dokázal úspěšně upozornit na specifika popkulturního zobrazení různých typů odlišností.

Teoretická úvodní kapitola se věnuje teorií komiksů obecně a shrnuje zásadní publikace o tématu, dostupné v češtině. Autor místy dané teorie komparuje, ale většinou je spíš čtenáři představuje a uvádí ho do pojmů, které jsou pro pochopení jeho práce zásadní. Stejným způsobem později uvádí výčet až slovníkového typu, kde v rychlosti představuje pojmy jako „gender“, „sexualita“, „male gaze“. S teoretickou literaturou Horváth pracuje citlivě a nepřekrucuje význam a kontext tvrzení, které z ní vybírá. Ve snaze představit všechny nezbytně nutné pojmy bohužel nedokázal využít možnost jejich problematizování. Hlubší zamyšlení by si zasloužil především pojem „male gaze“, který se v této práci těší velké oblibě. Autor se sice zmíní o tom, že je tento pojem spojen s heterosexuálním čtenářem a že by bylo zajímavé ho přehodnotit z hlediska queer čtenáře, ale tím také jeho úvaha o daném pojmu končí. Například na s. 45 jen letmo naráží na tento problém u vnímání Kapitána Ameriky. Usuzuje, že by „teoretický šlo“ překlopit male gaze na gay zkušenost, bohužel od této příležitosti utíká. Proto si neodpustím autora vyzvat, aby takto učinil během obhajoby.

Dále bych se ráda zastavila u dalšího motivu, který se objevuje v interpretacích hodnocené diplomové práce. Zdá se mi, že autor občas nad-interpretuje probírané situace. Tím, že nám nabídne jen malý výřez komiksového příběhu, například v situaci, kdy Kapitán Amerika pomáhá kamarádce se stěhováním, není úplně jasné, zda jsou Horváthova pozorování oprávněna. Fakt, že žena nabídne uvaření kávy může být projevem stereotypního vnímání ženy a jejího místa v kuchyni, jak tvrdí autor diplomové práce, ale může být i jednoduše sociální konvencí nabídnout pomocníkovi nápoj, či něčím úplně jiným – využitím těchto konvencí ke svádění, nebo utvrzení kamarádského vztahu, nebo jako příležitosti dozvědět se nějaké informace. To, na co se snažím upozornit je, že je velice důležité vnímat vztahy mezi postavami (a lidmi) v širším kontextu, protože v malém měřítku se může naše vnímání mýlit.

Obdobně na s. 50-51 Horváth interpretuje obraz Black Widow v sešitu Tales of Suspence z roku 1959. Na jednu stranu si všímá problematičnosti její reprezentace, kdy je více zaujata vzhledem Tonyho Starka, než jeho politickými postoji, na druhou stranu vnímá tuto zaujatost pouze jako důkaz pro ženskou jednoduchost. Je jen žena a ženy se zajímají o muže, lásku, city. Její postavu ale můžeme interpretovat i jinak, jako silnou osobnost, která se své sexuality nebojí, která je dostatečně vypočítavá a silná, aby dosáhla nejen profesionálních cílů, ale i cílů osobních. U Jamese Bonda nemá snad žádný divák obavy, že nezvládne zabránit protivníkům v jejich plánech a svést krásnou ženu, Black Widow na to právo nemá? Zde si myslím, že by Horváthovi opravdu pomohla hlubší komparace s filmovou „femme fatale“, ke které evidentně odkazuje jak zobrazení Black Widow, tak i pojetí její ženskosti.

Autor v této části práce několikrát opakuje spojení „využit svoje ženské přednosti“ s opovržením, ale i to je ten „male gaze“, který sám kritizuje. Proč je v pořádku, aby muži využívali svoji sílu a ženy ne, jen proto, že má jinou podstatu než ta mužská? Horváth zde sleduje pozorně vývoj postavy a závislost jejího vzhledu a postavení v příběhu na celospolečenských změnách, ale nedokáže plně vyčerpat možnosti nabízejících se témat. Pro něj je například otázka mateřství a nemožnosti mít dítě jen cestou k vyrovnání se mužům (válečník nesmí mít děti, a proto je tělo Black Widow naprogramováno, aby plod odmítlo). Tím vlastně paradoxně ukazuje, že i do dnes je silná představa, že odmítnutí mateřství nebo jeho nemožnost je ztrátou ženskosti. Nemohu s tímto tvrzením jednoduše souhlasit a tato otázka se může stát rovněž předmětem obhajoby.

V další části práce se Horváth věnuje X-men a otázkám reprezentace odlišnosti. Zde musím autora ocenit za odvahu nabídnout čtení, které vnímá odlišnost mutantů jako alegorii pro

odlišnost sexuální identity. Místy jsou však autorova tvrzení z mého pohledu neopodstatněně jednoznačná – autor občas vkládá do úst postavám silná slova (ten a ten si myslí, že homosexuálové nejsou lidé), která jsou ale jen jeho konstruktem. Horváth často jen poukazuje na nenávisť k odlišnosti, ale bylo by ještě zajímavější položit si otázky po tom, nakolik je nenávisť jen strach z neznámého a nakolik je vytvářena či posilována mocenskými boji, tj. proniknout do hloubky mechanismu dané diskriminace. V poslední části, ve které se Horváth věnuje novějším komiksům, již úspěšně poukazuje na zájem o sexuální odlišnosti v kontextu nové korektnosti a v souznění s posuny v současné společnosti. Zde se autorovi daří odhalovat stereotypní reprezentaci např. gay vztahů a přichází na zajímavé pozorování ohledně charakteristik postav.

Celkově hodnotím práci jako přínosný vhled do problematiky stereotypního zobrazení menšin v komiksové tvorbě. Kvalita nabídnutých interpretací kolísá a autor se bohužel neubrání některým gramatickým chybám. Z těchto důvodů práci doporučuji k obhajobě, a i přes její velký potenciál, ji navrhuji klasifikovat „jen“ jako velmi dobrou.

Navrhovaná klasifikace: velmi dobře

.....
podpis vedoucího/opponenta práce

V Českých Budějovicích dne 26. srpna 2020

Stupeň klasifikace:	Výborně	velmi dobře	dobře	Nevyhověl
---------------------	---------	--------------------	-------	-----------